

CHIEF RABBINATE

of REHOVOT DISTRICT

43, Jaacob Str.

P.O.B. 1047 - Phone 95-1127

REHOVOT, Israel

מ.ר./249/שלגד

408
מס' 2011

הרבנות הראשית
לרחובות והסביבה

רחוב יעקב 43

ח.ד. 1047 - טלפון 95-1127

רחובות

The ביה, יום כ"ז סיון תשל"ג

27 . 6 . 73

לכבוד

נכבדי, פרופ' וילצ'יק

מכון ויצמן

רחובות.

ברכת ה'

בשבת שאלתני בדבר דרכי ההנהגה שלך כלפי פרופ' קציר, אשר נבחר זה לא מכבר לנשיא ישראל.

הבעיה נוצרה כתוצאה מהעובדה כי פרופ' קציר, הנשיא, ממשיך לפעול ולהורות במכון, כאשר נהג בתקופה שקדמה לבחירתו, והבעיה היא כיצד לנהוג בכבודו לאחר בחירתו.

והרי אשר נראה לענ"ד להשיבך בעניין זה.

א. מינוי נשיא שלא משבט יהודה: ידוע כי מלך אין להעמיד אלא מזרע בית דוד. ומקרא מפורש הוא בתורה: "לא יסור שבט מיהודה ומחוקק מבין רגליו" (בראשית, מ"ט י'). ורצה לעיין בפירוש הרמב"ן על התורה שם המדגיש כי צווי זה נצחי הוא, לדורות, וכאשר מינו מלך שלא מזרעו של דוד, עברו על צוואתו של הזקן (יעקב) ונענשו בהם. וזה היה עונש החשמונאים שמלכו בבית שני כי היו חסידי עליון, ואלמלא הם, נשתכחה תורה ומצוות ישראל. ואעפ"כ נענשו עונש גדול וכל זאת בעבור שמלכו ולא היו מזרע יהודה ובית דוד. כל זאת בדבר הרמב"ן שם שכאשר רצוי לעיין בהם במקורם.

למרות שהנשיא אשר התמנה בבבל היה תמיד מזרע בית דוד, אך מותר למנות נשיא גם שלא משבט יהודה. סימוכין לכך ניתן למצוא בתשובת הרדב"ן (ח"ג ס' תק"ט), אשר בו הוא מעיד על "נגידות מצרים", מעין נשיא היהודים שם אשר היה בסמכותו, לענוש ולרדות בכח, צו מלכות מצרים, והיה דן יחידי בדיני ממונות וקנסות ומכה ומנדה ומחרים כפי מה שצריכה השעה. ואמנם לראשונה מונה לתפקיד זה, נכבד מצאצאי בית דוד. אך "אחר שנפסקה זרע דוד ממצרים או שלא היו ראויים מזרעו למינוי הנגידות, מינוי שראוי לה מצד חכמתו ומעשיו". א"כ אין צורך למינוי הנשיא דוקא משבט יהודה.

ב. ועתה לדין כבוד הנשיא: הגמרא במסכת קידושין אומרת, כי "מלך שמחל על כבודו אין כבודו מחול". אך לעומת זאת "נשיא שמחל על כבודו, כבודו מחול".

CHIEF RABBINATE

of REHOVOT DISTRICT

43, Jaacob Str.
P.O.B. 1047 — Phone 95-1127
REHOVOT, Israel

הרבנות הראשית

לרחובות והסביבה

רחוב יעקב 43
ת.ד. 1047 - טלפון 95-1127
רחובות

The ב"ה, יום

וסיבת הדבר היא, כי לגבי מלך ישנה מצווה עשה מיוחדת "שום חשים עליך מלך" -- שחאה אימחו עליך. אך לגבי נשיא אין מצוות עשה זו קיימת. מובן שחובה לנהוג בנשיא כבוד גדול, אך למרות זאת, קיים הבדל יסודי בין כבוד מלך ישראל, לנשיא ישראל, לפחות לגבי ההלכה שאם מחל על כבודו -- כבודו מחול.

כך גם פסק הרמב"ם בהלכות תלמוד תורה פרק ו' הלכה ו'. וכך גם נפסק בשו"ע, יורה דעה, סימן רמ"ד הלכה י"ד וזו לשון ההלכה שם: "ראה את הנשיא, עומד לפניו מלוא עיניו ואינו יושב עד אשר ישב במקומו, או עד אשר יתכסה מעיניו. וכולם שמחלו על כבודם -- כבודם מחול (הכוונה לחכם, אב בית דין ונשיא) ואף על פי כן מצווה לכבדם ולקום מפניהם קצת".

אמנם הנשיא בו מדובר הוא נשיא הסנהדרין אשר יש לו סמכות תורנית ומדינית כאחת. אך מן הסברה, שאותן הלכות כבוד הנהגנה בנשיא ישראל, המוקיר תורה וחפץ ביקרה, כפרופ' קציר.

ולכן למסקנה נראה כי פרופ' קציר הידוע כענותן ובורח מן הכבוד מאוד ובמיוחד כאשר המדובר בחוג תלמידיו והבריו להוראה משכבר הימים במכון, הרי וודאי שמוחל הוא על הכבוד המיוחד לנשיא, דהיינו לעמוד מפניו עד אשר ישב ועוד כיוצא בזה, חובה שכל אדם חייב בכבודו. נותר רק החיוב של "לקום מפניהם קצת" הנזכר בשולחן ערוך המובא לעיל.

כך נראה גם ביחס להזמנות למסיבות וכדומה. וודאי כי אין כאן פקודה נשיא, אלא הזמנה והצעה אשר תכליתה העיקרית לא לכבד את הנשיא אשר כבודו שמור ומובטח, אלא לכבד את המוזמן, להתכבד בכבוד הנשיא.

לכן גם לגבי זאת ניתן להניח מראש שישנה מחילה לגבי אישים אלו אשר משום מה לא נוכחו בטכס אליו הוזמנו. (ייתכן וכדאי פעם לנהל שיהיה עם כב' הנשיא על ענין זה ולהוכיח כי אכן מחל על כבודו בעניני הוראה והזמנות וכו').

מאידך בטולי הדברים אציין כי מאז ומעולם היחה הנשיאות בישראל תפקיד אשר נועד לרומם קרן התורה בישראל והרבות כבודה על ידי הליכה בדרכי ה', ואף אם יש על מלך להיות בהינת "ויגבה לבו" הרי רק "ויגבה לבו בדרכי ה'".

ואנו תקווה כי אכן מסורת קודש זו לא רק שלא תיחלש חלילה, אלא אף תגבר, וכבודה של תורה ירומם כבוד הנשיא, העוסק והוגה בתורה תדיר. ויהי נועם ה' עליך

ב"ה

הרב שמחה הלכהן קוק

רב ראשי לרחובות